

Gospodarske skušnje.

(Kako sem jez repo čez zimo shranoval). Na vertu, čigar podlaga je večidel kamnitna, toraj tudi suha, sem dal skopati jamo kake štiri čevlje globoko, in smo nasuli repe, pa ne do verha, in smo jo odeli s praprotjo nekoliko, in jo potem z perstjo šavuli in potlačili. Včasih je prišla kaka miš in je katero repo zvočila, k večjemu dve; tudi zgnjila je kako leto ktera, da ni vredno tega v misel vzeti. Spomladi smo jo odgernili in dobro, zdravo repo iz jame dobili, kakoršno smo v jamo djali in jo za-se ali pa za živino porabili. Kjer je pak zemlja kaj močvirna, se mora pa bolj varno ravnati. Menim tudi, da zavoljo mraza in zavoljo miš mora repa globoko zakopana biti in za kak čevljev globoko pod zemljo, ne pa višje kakor zemlja, priti.

J. D.

(Repni duh srovemu maslu ali putru odpraviti). Če se kravam veliko repe, zelja in enake zelenjave poklada, dobi srovo maslo ali puter neprijeten okus (žmah). Kdor hoče srovemu maslu ta okus odpraviti, naj 2 lota solitarja v 2 maslicah vode raztopi in to solitarjevo vodo v mleko ulije. Pravijo, da ta dva maslica solitarjeve vode sta dosti za 300 bokalov mleka; tedaj je že ena sama žlica solitarjeve vode zadosti za veliko bokalov takega mleka popraviti.

Gospodinska drobtinica.

Dober posipek poticam.

„Novice“ so nam naznanile, kako drage so bile k Božiču v Ljubljani orehove jederca. Ni toraj čuda, da so tako redke orehove potice; — po pravici jim gré letos slavivno ime „vaša gnada“. Hočete pa, mile slovenske gospodinje, imeti dober posipek poticam, poslužite se dobrih — rožičev. Zribajte namreč na navadnem domačem ribežnu rožičev, polijte zvaljano testo z maslom in medom, nasujte na to rožičeve moke in dobile boste tako okusne potice, da se bote čudile. Zlo podobne so čokoladnim poticam. Neverna bo morebiti marsiktera mamka z glavo stresala, bravši to novico, tudi jez nisem tega verjeti hotel, dokler se pretekle božične praznike nisem sam prepričal o sladkem okusu rožičevih potic. — Priprava k temu ni draga, toraj poskusite!

J. Levičnik.

Odkritoserčna misel zastran vinskega daca.

Veliko se govori in piše o zadevi novega vinskega daca. Naj bo tudi tedaj nam Belim Krajncem pripušeno, v tej reči svoje misli razodeti, ker prijazno pa odkritoserčno pretresovanje takih reči vsem v dobro služi.

Rojen pod terto se pečam vse svoje žive dni s pridevanjem vina; zato so mi potrebe in zadeve naših kmetov dobro znane. Moram pa reči, da nobene dežele našega cesarstva, razun Krasa, ne bo ta dac huje zadel kot naše gorice. Operam pa te svoje besede na te posebnosti svoje domačije:

1) Obdelovanje vinogradov, to je, donašanje zemlje v koših, trikratno okopovanje, količenje itd. je tako težavno, da naj se skrijejo pred njim vse druge kmetiške dela. Naš kmet večidel se le enkrat zjutraj kuhe najé, preden gré v tertje; potem vtakne kos kruha in poliček vina v torbo pa preterpi s tem celi ljubi božji dan. Poznam ljudi, kateri so ob samem kruhu in vinu brez kuhe prebili celo zimo in pri tem zmirom pridno delali. Vino namestuje kod nas vsakdanji živež, s katerim nas je naš ljubi Bog pičlo previdil, da skor vsi na kupički živimo. Ta dac bi tedaj našo hrano zadel.

2) Vsak, kateri je naše kraje prehodil, zná, da je tu grozno pomanjkanje studenčine. Greš eno, dve uri deleč, ne vidiš nikjer ne kapljice vode iz tal solzeti; tudi kapnice večidel ne deržé vode v jami z ilom zagaženi ob kraji cest, v ktere se blato odceja in žabe svoje krake nanašajo, da

je ta vodica zeleneja od trave. Zato razsajajo kod nas pogostoma hude bolezni, zlasti merzlice, izhajóče od pitja kužnih mlak. Mi ne pijemo vinca, prijatli! kot vi iz presernosti, ampak iz potrebe.

3) Dasiravno so naši vinogradi v hribih med gerdim skalovjem, in bi bili, ako se tertje opustí, samo za ovčje in kozje spašnike pripravni, so vendar višje od njiv in travnikov zaštibrani; zato bi se, da še novi dac na-nje pade, po moji slabi glavi previsok davek od njih plačeval.

4) Naša dosedanja čud: veseljnost, dobrodušnost in gostoljubnost, po katerih smo od nekdanj priznani, bi po tem dachu kmali izmed nas zginila; naše serce je prirašeno na vino; ono stori, da svoje reve in ubožnosti zabimo. Vzemi nam vino ali ga nam krati, dojde tuga in obupnost.

Zato nam naša kmetiška pamet tako veli. Novi vinski dac utegne morebiti primeren biti za druge dežele, ki so premožne in prodajajo svoje vina drago; za naše kraje pa ni, ker so revni in pridelujejo le nizke vina.

Z Radovice.

Martin Kramarič.

Premišljevanje

o novi obertnijski in rokodelski postavi.

Vsaka reč ima dve strani. „Novice“ so že zadnjič rekle, da nekteri so to novo postavo z neizrečenim veseljem sprejeli, drugi nasprot nič dobrega od nje ne pričakujejo; al uno in to — so rekle — je prenašlo rečeno, ker še le skušnja enih let bo pokazala, kaj je pravo.

Po mojih mislih (naj drugi tudi svoje razodenejo!) je zmerno svobodno gibanje v vsaki reči potreba, da napreduje. Če nas mora gosposka v vseh rečeh voditi kakor otroke; če nam mora za vsako stvarco dovoljenja dajati ali prepovedovati; če nam mora povsod kakor otrokom puntok na glavo djati, da se ne udarimo kadar pademo; če nas mora povsod na vajetu peljati, da se ne spodtaknemo in ne pademo, — kaj pa vpijete potem po svobodni občinski postavi, po samostojnem deželnelnem namestništvu in družih deržavnih prenebah! Vse mora v pravi razmeri biti in eno se ujemati z drugim, in zato moramo novo rokodelsko postavo pozdraviti za znamenje, da bodo prišle še tudi druge zlo potrebne prenebah.

Ker so vse obertnije in rokodelstva po novi postavi razdeljene v čvetero, to je:

- 1) v take, katerih pričjoča dostava nič ne zadeva, in ktere se bodo tudi naprej še po starih postavah obravnavale,
- 2) v take, ki so po nekterih okoljšinah nekako omejene,
- 3) v take, za ktere je potreba gosposkinega privoljenja, in
- 4) v take, ki so popolnoma proste in pri katerih ni treba za dovoljenje prositi, in jih tedaj vsak človek more početi, — se vidi iz tega, da nova postava ni ravno prekucnila vsega, kar je dozdej bilo, kakor nekteri mislijo, kateri so se je ustrašili kakor otroci parkeljna in si v tem strahu še upali niso, postavo brati in prevdariti.

Po tem predgovoru premislimo enmalo naše dozdanje obertnijske in rokodelske razmere:

Vzroki, kateri so dozdej rokodelstvu in obertništvu nasproti bili, so mnogoteri.

V nekterih deželah so veljale tako imenovane „radicirane“ ali ukoreninjene pravice, ktere so bile zvezane s kakim „realnim“ ali nepremakljivim (ležečim) posestvom, tako, da je tak vlastnik imel pravico to ali uno rokodelstvo ali obertnijo početi, ki je bila pri hiši. Postavimo: hiša v mestu J. pod številko 40 ima pravico lekarno ali apoteko imeti; vsaki, kdor je omenjeno hišo kupil, je tudi kupil pravico, apoteko v hiši imeti. Take pravice obderžé še prihodnjič posestniki. Al zraven njih je tudi drugim enako početje pripušeno — in tako bojo prišle take predpravice počasi ob svojo veljavo.